

SOURCES: DRUGS, ALCOHOL AND MARIJUANA

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

These sources are from the book, "The Encyclopedia of Jewish Values" published by Urim, or the upcoming books, "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to Man" or "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to G-d" to be published in the future.

(1) אבות ה: כב

בן בג בג אומר, הפך בה והפך בה, דכולא בה.

(2) פסחים קיג.

אמר ליה רב לחייא בריה לא תשתי סמא.

(3) פירוש רשב"ם על פסחים קיג.

לא תשתי סמא - לא תלמד לשתות סמים, מפני שתקבע להון ווסת ויהא לבך שואלך ותפזר מעות, לישנא אחרינא לא תהא רגיל לשתות סממנים...

(4) דברים ד: ט

רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן-תשכח את-הדברים אשר-ראו עיניך ופן-יסורו מלבבך כל מי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך:

(5) דברים ד: טו

ונשמרתם מאד לנפשתיכם כי לא ראיתם כל-תמונה ביום דבר ד' אליכם בחרב מתוך האש:

(6) תפילת "אלוקי נשמה", ברכות השחר

אלקי. נשמה שנתת בי טהורה היא. אתה בראתה. אתה יצרתה. אתה נפחתה בי. ואתה משמרה בקרבי. ואתה עתיד לטלה ממני. ולהחזירה בי לעתיד לבוא. כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ד' אלקי ואלי אבותי. רבון כל המעשים אדון כל הנשמות: ברוך אתה ד' המחזיר נשמות לפגרים מתים:

(7) רמב"ם, הלכות רוצח א: ד

ומוזהרין בית דין שלא ליקח כופר מן הרוצח ואפילו נתן כל ממון שבעולם ואפילו רצה גואל הדם לפטרו שאין נפשו של זה הנהרג קנין גואל הדם אלא קנין הקב"ה שנאמר (במדבר ל"ה ל"א ל"ג) ולא תקחו כופר לנפש רוצח.

(8) רמב"ם, הלכות רוצח יא: ה

הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהן ואמר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד על כך מכין אותו מכת מרדות:

(9) בבא קמא צ:

החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי...

(10) דברים כב: ח

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא-תשים דמים בביתך כי-יפל הנפל ממנו:

(11) בבא קמא טו:

רבי נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ת"ל לא תשים דמים בביתך.

12) רמב"ם, הלכות רוצח יא:ד

אחד הגג ואחד כל דבר שיש בו סכנה וראוי שיכשל בו אדם וימות כגון שהיתה לו באר או בור בחצירו בין שיש בהן מים בין שאין בהן מים חייב לעשות להן חוליה גבוהה עשרה טפחים או לעשות לה כסוי כדי שלא יפול בה אדם וימות וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה יפה שני (דברים ד' ט') השמר לך ושמור נפשך ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאין לידי סכנה ביטל מצות עשה ועבר על לא תשים דמים :

13) שולחן ערוך, יורה דעה קטז:ה

צריך לזהר מליתן מעות בפיו שמא יש עליהן רוק יבש של מוכי שחין ולא יתן פס ידו תחת שחיו שמא נגע ידו במצורע או בסם רע ולא יתן ככר לחם תחת השחי מפני הזיעה ולא יתן תבשיל ולא משקים תחת המטה מפני שרוח רעה שורה עליהם ולא ינעוץ סכין בתוך אתרוג או בתוך צנן שמא יפול אדם על חודה וימות.

14) חולין י'.

שמע מינה חמירא סכנתא מאיסורא שמע מינה.

15) גיטין י'.

אמר שמואל דינא דמלכותא דינא.

16) רמב"ם, הלכות דעות ד:א

הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדין את הגוף, ולהנהיג עצמו בדברים המברין והמחלימים.

17) באר הגולה, שולחן ערוך, חושן משפט תכז:צ

נלע"ד הטעם שהזהירה התורה על שמירת הנפש הוא מטעם שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם בחסדו להטיב להנבראים שיכירו גדולתו ולעבוד עבודתו בריום מצוותיו ותורתו, כמו שאמר הכתוב "כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו וכו'" (ישעיהו מג:ז), וליתן להם שכר טוב בעמלם, והמסכן את עצמו כאילו מואס ברצון בוראו ואינו רואה לא בעבודתו ולא במתן שכרו, ואין לך זלזול ואפיקורתא יותר מזה.

18) שערי תשובה א:ל

העיקר התשיעי שבירת התאוה הגשמית. ישיב אל לבו כי התאוה עוללה לנפשו לחטוא ולמשוך העון בחבלי השוא, ויעשה גדר לשמור את דרך התשובה, יפרוש מן התענוגים, ולא ימשך אחר תאוותו גם בדברים המותרים, ויתנהג בדרכי הפרישות ולא יאכל רק לשובע נפשו וקיום גופו, כענין שנאמר (משלי יג, כה): צדיק אוכל לשובע נפשו, ואל יגש אל אשה רק לקיים מצות פריה ורביה או למצות עונה, כי כל זמן שהאדם הולך אחרי התאוה, נמשך אחרי תולדות החומר, וירחק מדרך הנפש המשכלת, ואז יתגבר יצרו עליו, כענין שנאמר (דברים לב, טו): וישמן ישורון ויבעט. ונאמר (שם ח, יב-יד): פן תאכל ושבעת וגוי ורם לבבך, ונאמר (משלי ל, ט): פן אשבע וכחשתי. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה נב:): אבר קטן יש באדם משביעו רעב מרעיבו שבע:

19) שו"ת אגרות משה, יורה דעה ג:לה

הנה בדבר אשר התחילו איזה בחורים מהישיבה לעשן חשיש (מעראוואנא), פשוט שהוא דבר אסור מכמה עיקרי דינים שבתורה חדא שהוא מקלקל ומכלה את הגוף, ואף אם נמצאו אנשים בריאים שלא מזיק להם כל כך אבל מקלקל הוא את הדעת ואינם יכולים להבין דבר לאשורו שזה עוד יותר חמור שלבד שמונע עצמו מלמוד התורה כראוי הוא מניעה גם מתפלה וממצות התורה שעשיה בלא דעת הראוי הוא כלא קיימם. ועוד שהוא גורם תאוה גדולה אשר הוא יותר מתאוה אכילה וכדומה הצריכים להאדם לחיותו ויש שלא יוכלו לצמצם ולהעביר תאוותם, והוא איסור החומר שנאמר בבן סורר ומורה על תאוה היותר גדולה שיש לו לאכילה אף שהוא לאכילת כשרות, וכ"ש שאסור להביא עצמו לתאוה גדולה עוד יותר ולדבר שליכא שום צורך להאדם בזה שהוא אסור, ואף שלמלקות נימא שאין עונשין מן הדין מ"מ לאיסורא ודאי עובר על לאו זה ואיכא גם הטעם דאיכא בבן סורר ומורה שסופו שילסטם את הבריות כדאיתא בסנהדרין בפ' בן סורר (ס"ח ע"ב). ועוד שהאב והאם של אלו שמעשנין זה מצטערים מאד אשר עוברין על מצות כבוד אב ואם. ועוד איכא איסור העשה

דקדושים תהיו כפירוש הרמב"ן בחומש. וגם הם גורמים לאיסורים הרבה אחרים לבד זה, סוף דבר הוא פשוט וברור שהוא מאיסורים חמורים וצריך להשתדל בכל היכולת להעביר טומאה זו מכל בני ישראל ובפרט מאלו שלומדין בישיבות. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

20) חפץ חיים, ליקוטי אמרים, פרק יג

אודות עישון הסיגארין נדבר קצת אודות זה הנה כמה רופאים גזרו אומר שכל מי שהוא אדם חלוש* אסור להרגיל את עצמו בזה שמחליש כוחותיו ולפעמים נוגע גם לנפשו והנה דיברתי כמה פעמים עם חלושי כח אודות זה וענו לי שגם הם ימונס ומכיחס בעצמם שהעישון קשה להם אך מפני שהורגלו בזה מכבר קשה להם לפרוש מזה ואמרת לי להם מי התיר לכם להרגיל עצמכם כל כך, אמת חז"ל אמרו (בבא קמא צב) החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור (וכי למי ישלם אם לא לעצמו) אבל על כל פנים הלא אמרו שאינו רשאי לחבול בעצמו. אחד משום "ונשמרתם לנפשותיכם" ועוד דין הוא דהלא תבל ומלואה של הקב"ה ולכבודו בראגו ונותן לכל אחד בחסדו כח כפי צרכו לתורתו ולעולמו ואיך ירשה העבד לעשות לעצמו כפי רצונו הלא הוא שייך לאדונו ואם על ידי העישון נגרעו כוחותיו בודאי יתבע לבסוף לדין על זה דהלא עשה זה ברצון.

וחוץ מזה כמות כסף עולה לו עישון זה דהלא האדם שהורגל בזה מוציא לכל הפחות זהוב אחד גבל יום ולפעמים מתקבץ עם חבורה גדולה ואי אפשר לו להשיב פניהם ריקם ומחלק לכל אחד ואחד שעולה לו בדמים הרבה, ובמשך שנה אחת יתקבץ לערך שלש מאות זהובים שאיבד אותם בידיים והפסידם ללא תועלת ומכל שכן במשך שנים אחדות כמה מפסיד על ידי זה הן הפסד גופו בבריאותו והן הפסד ממונו והן הפסד מצותיו, ואם בן כאשר יתבונן האדם בנפשו מגודל הרעה שמביא על עצמו על ידי זה יתחזק שלא יתרגל עצמו בזה ואם כבר הורגל בזה ימעט בכל יום מעט מעט עד שבהמשך הזמן יפסיק לגמרי ואז יהיה לו טוב בזה ובבא.

(הגה"ה) * ואפילו אם יפתנו היצר שאיננו נחלש בבריאותו על ידי זה ואין העישון מזיק לבריאותו כלל אפילו הכי בכל יום נפחת לו הזמן על ידי העישון שעה אחת ביום או על כל פנים חצי שעה ויותר בכל יום ובחשבון שנה יופחתו לו על כל פנים מאתיים שעות מחייו ואם הוא בן תורה יחשוב בנפשו כמה עשירות אלפי אלפים מצות יכולים להתקבץ בשנה אחת כשישמור כחותיו וישמור עתו שלא יבוטל בחנם ומכל שכן בשנים אחדות של שנות חייו שעלו לו בהבל וריק בעת שהיה גידו לקבוצ באותן השעות כמה וכמה אלפים מצוות ואיבד אותן בידיים.

21) ויקרא י': ח-יא

וַיִּדְבֹר ד' אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר יִין וְשֵׁכָר אֶל-תִּשְׁתֵּה אֹתָהּ וּבְגִידְךָ בְּבֹאֲכֶם אֶל-אֱהִל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: וְלֹהֲבִידֵל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֵל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר: וְלֹהוֹרֹת אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-כָּל-הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר ד' אֲלֵיהֶם בְּיַד-מֹשֶׁה:

22) משלי כג:

למאחרים על-היין לְבָאִים לַחֲקוֹר מִמֶּסֶד:

23) משלי כ:

לֹץ הַיַּיִן הֵמָּה שֵׁכָר וְכָל-שִׁגָּה בּוֹ לֹא יִחָכֵם:

24) משלי כא: יז

אִישׁ מַחְסוֹר אֶהֱבֶה שְׂמֵחָה אֶהֱבֶה יַיִן וְשִׁמְרֹן לֹא יַעֲשִׂיר:

25) משלי לא: ד-ה

אֵל לְמַלְכִים לְמוֹאֵל אֵל לְמַלְכִים שְׂתוּ-יַיִן וְלִרְזוּזִים אִוּ [אין] שֵׁכָר: פֶּן-יִשְׁתַּה וְיִשְׁכַּח מִחֻקֵּי וְיִשְׁגָּה דִין כָּל-בְּנֵי-עַנִּי:

26) ויקרא י: א-ב

וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נֶדֶב וְאַבְיָהוּא אִישׁ מִחֻתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמִימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה':

27) מדרש, ויקרא רבה יב:א

דתני רבי שמעון לא מתו בניו של אהרן אלא על שנכנסו שתויי יין לאהל מועד.

28) נדה כד:

השותה יין חי עצמותיו שרופין מזוג עצמותיו סכויין כראוי עצמותיו משוחין.

29) מדרש תנחומא, נח יג

ארז"ל כשבא נח ליטע כרם בא שטן ועמד לפניו א"ל מה אתה נוטע א"ל כרם א"ל מה טיבו פירותיו מתוקים בין לחים בין יבשים ועושין מהן יין המשמח לבבות דכתיב ויין ישמח לבב אנוש (תהלים קד) א"ל שטן בא ונשתתף שנינו בכרם זה א"ל לחיי מה עשה שטן הביא כבש והרגו תחת הגפן אח"כ הביא ארי והרגו ואח"כ הביא חזיר והרגו ואח"כ הביא קוף והרגו תחת הכרם והטיפו דמן באותו הכרם והשקוהו מדמיהן רמז לו שקודם שישתה אדם מן היין הרי הוא תם ככבש זו שאינה יודעת כלום וכרחל לפני גוזזיה נאלמה שתה כהוגן הרי הוא גבור כארי ואומר אין כמותו בעולם כיון ששתה יותר מדאי נעשה כחזיר מתלכלך במי רגלים ובדבר אחר נשתכר נעשה כקוף עומד ומרקד ומשחק ומוציא לפני הכל נבלות הפה ואינו יודע מה יעשה וכל זה אירע לנח הצדיק מה נח הצדיק שהקב"ה פירש שבחו כך שאר בני אדם על אחת כמה וכמה.

30) בראשית ט:כ-כד

ויחל נח איש האדמה ויטע כרם: וישת מן-היין וישכר ויתגל בתוך אהלה: וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני-אחיו בחוץ: ויקח שם ויפת את-השמלה וישימו על-שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו: וייקץ נח מיינו וידע את אשר-עשה לו בנו הקטן:

31) בראשית ו:ט

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים הנה בדרתיו את-האלהים התהלך-נח:

32) תהילים קד:טו

ויין ישמח לבב-אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב-אנוש יסעד:

33) ברכות לה:

והכתיב ויין ישמח לבב אנוש ולחם לבב אנוש יסעד וגו' נהמא הוא דסעיד חמרא לא סעיד אלא חמרא אית ביה תרתי סעיד ומשמח.

34) בראשית מה:כג

ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נושאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך:

35) מגילה טז:

ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים מאי מטוב מצרים אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר שלח לו יין (ישן) שדעת זקנים נוחה הימנו.

36) בבא בתרא נח:

מן דדרכיה למימת משקו ליה חמרא.

37) עירובין סד:

אמר רבה בר רב הונא שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה שיכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה.

38) עירובין סה:

שיכור מקחו וממכרו ממכר עבר עבירה שיש בה מיתה ממיתין אותו מלקות מלקין אותו כללו של דבר הרי הוא כפיקח לכל דבריו אלא שפטור מן התפלה מאי יכולני לפטור דקאמר נמי מדין תפלה אמר רבי חנינא לא שנו אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכולם.

39) בראשית יד:יח

וּמִלְפִי-צֶדֶק מָלְךְ שְׁלֹם הוֹצִיא לְחַם וַיָּנֹן וְהוּא לֶחֶן לְאֵל עֲלִיוֹן :

40) כריתות יג:

ת"ר: (ויקרא י') "יין ושכר אל תשת" יכול אפילו כל שהוא, אפילו מגתו? ת"ל: ושכר, אין אסור אלא כדי לשכר, וכמה כדי לשכר? רביעית יין בן מ' יום, אם כן מה ת"ל יין? לומר לך, שמוזהרין עליו כל שהוא ומוזהרין עליו מגתו ר' יהודה אומר: יין אין לי אלא יין, שאר משכרין מנין? ת"ל: ושכר, אם כן מה ת"ל יין? על היין במיתה, ועל שאר משקין באזהרה ר' אליעזר אומר: יין אל תשת ושכר אל תשתהו כדרך שכרותו, הא אם הפסיק בו, או נתן לתוכו מים כל שהוא פטור. במאי פליגי? תנא קמא סבר: גמרינן (במדבר ו') שכר שכר מנזיר, ור' יהודה: לא יליף שכר שכר מנזיר, ור' אליעזר סבר: מאי שכר? מידי דהוא משכר. כמאן אזלא הא דתניא: אכל דבילה קעילית, ושתה דבש או חלב, ונכנס למקדש ושימש לוקה...

41) פסחים קיג:

שלשה הקדוש ברוך הוא אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מדותיו.

42) מגילה ז:

אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא למחר בעי רחמי ואחייה לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא.

43) רמ"א על שולחן ערוך, אורח חיים תרצה:ב, ומשנה ברורה ס"ק ה

(ש"ע: חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי:)

הגה: וי"א דא"צ להשתכר כ"כ אלא ישתה יותר מלימודו (כל בו) וישן ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי) (מהרי"ל) ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים משנה ברורה: וישן ומתוך שישן וכו' - וכן ראוי לעשות (פמ"ג):

MEDICAL MARIJUANA

44) פירוש רשב"ם על פסחים קיג.

אל תשתה סמים מפני שנקבע להם ווסת ויהא לבך שואלך ותפסיד מעות ואפילו לרפואה לא תשתי אם אפשר לרפואה אחרת:

45) תורת האדם, שער המיחוש פה-פו

...ואין לך ברפואות אלא סכנת מה שמרפא ליה ממית לזה. וזו שאמרו (קדושין פ"ב) טוב שברופאים לגיהנם לגנות דרכן של רופאים בפשיעות וזדונות שלהם נאמר אבל לא שיהא חשש איסור בדבר. כדרך שאמרו שם נמי טוב שבטבחים וכו' הא אלו נהג עצמו כשורה כל שכן שהוסיף זכות לעצמו שאומנותו אומנות לסטים ולא למד ממעשיהם.

46) נשמת אברהם, יורה דעה שלט

מתן מורפיום: עוד א"ל הגרש"ז אויערבאך זצ"ל: שמותר ליתן מורפיום וכדומה לחולה הגוסס כשזה חיוני כדי לשכך את הכאבים, אף שידוע שיש חשש שזה עלול לקרב את מיתתו, וזאת בתנאי שמטרת הטיפול הינה אך ורק לשכך את כאביו וסבלו, וכל זה כשאין כל זריקה וזריקה בפני עצמה מקצרת חיי החולה בהכרח אלא מבין רבות מתקצרים חייו, אולם חולה שבמצב כזה שאפילו זריקה אחת של מורפיום עלולה להפסיק את נשימתו העצמית אסור ליתן לו התרופה אפילו כשיש לו כאבים קשים אלא אם כן החולה יהיה מונשם בצורה מלאכותית ועיין במאמרו של הגר"א נבנצאל שליט"א.

(47) תחומין כג, דף 214, הרב זיברשטיין "סמים לגוסס"

המקור לאיסור השימוש בסמים נימוק נוסף נאמר בשו"ת אגרות-משה (יו"ד ח"ג סי' לה) ... את הטענה הזו דחה מו"ח שליט"א, ואמר שדברי בעל אגרות-משה נאמרו על אדם בריא, ולא על מסוכן בעל סבל קשה הרוצה להקל את יסוריו.

(48) תענית ז.

רבי בנאה אומר כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים.

(49) עירובין נד.

אמר רב יהודה ברבי חייא בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא.